

СТЕВАН ТОНТИЋ

БЕСЈЕДА НА ДОДЈЕЛИ ВЕЛИКЕ БАЗЈАШКЕ ПОВЕЉЕ

Припала ми је велика част да на овом светом мјесту примим на дар Велику базјашку повељу, којом се награђују моји покушаји у пјесничкој умјетности. Част је тим већа што овај манастир, тек нешто мало млађи од Студенице и Жиче, носи печат божанске личности свог оснивача – Светог Саве.

Манастир Базјаш налази се на периферији српског националног корпуса, што никако не значи да је од „периферног” значаја. Напротив, он је за Србе из Баната, посебно са румунске стране, средишње мјесто вјерског живота, његовања сопствене традиције и духовности. А треба ли подсећати да су из српских пограничних крајева потекле многе најкрупније личности наше науке, књижевности и умјетности. Довољно је поменути Теслу и Миланковића, или Црњанског, Попу и Киша. Па Бору Станковића, Матавуља, Десницу... Кочић и Ћопић су из Босанске крајине, као и Скендер Куленовић, који је назван и „апсолутним Крајишником”. То би се могло рећи и за Кочића и Ћопића, моје велике претходнике и земљаке. За њих је карактеристичан не само говор крајишког народа већ и менталитет људи са границе. Тачније, људи са простора негдашње Војне крајине, коју је Хабзбуршка монархија установила као одбрамбени бедем према Османском царству. У тој Војној крајини нашао се почетком 18. вијека и манастир Базјаш. Хоћу да кажем да смо манастир и моја маленкост – ако међу нама постоји и нека сличност – крајишници. Наша су искуства свакако гранична, у знаку граничних ситуација између мира и рата, грађења и разарања, односно са размеђа различитих етнокултурних заједница.

Морам да поменем и своје најтеже, заиста гранично искуство живота и историје – искуство које је моја уплахирена душа у

ратном Сарајеву осјећала као ужасно бесмислен, сатански посувраћен, злочиначки „крај” или „смак свијета”. А кад је – након готово четири године (1992–1995) – престало бјесомучно међусобно прогањање, мучење и убијање припадника сва три „конститутивна” народа у Босни и Херцеговини, смак свијета није престао да нас узнемирава. Он је – и после агресије НАТО-а на Србију и Црну Гору 1999. године – настављен другим средствима, која нису толико очигледна. Свијет се стварно – као што је давно речено – толико прозлио, толико је огрезао у својим непочинствима, особито оним из свјетских политичких кухиња, да му је тешко наћи лијека. Бога се не боје, а људи не стиде, па их је тешко обуздати.

Многи су пјесници, заједно с филозофима, указивали на рационалну непојмљивост Бога, па и смисла самог живота. Али су одувијек дизали поглед према небесима, у нескривеној жудњи за спасењем па и за самом бесмртношћу. За духовношћу која искупљује и посвећује овоземаљско постојање. Што се мене тиче, потајна нада у спасење, као милосни додир самог Христа, није ме напуштала ни у највећем безизлазу, усред паклених ситуација рата и изгнанства. Трачак свјетла јављао се и у најдубљем мраку, дашак наде да ћу – сачувам ли свој људски образ – одвратити својим чистим лицем и самог целата од себе. Ето, то је била клица наде, пробуђене у дрхтавом срцу, наде у милост спасења из раља смрти. Нада, љубав и вјера расту заједно и иду кроз мрачне тунеле и животне тјеснаце руку подруку.

Захваљујем Савезу Срба у Румунији на преображењском призању којим сам данас удостојен у овом Божјем храму. Хвала вам од срца.*

---

* Беседа изговорена на 26. Сусретима књижевника који пишу на српском језику у Базјашу, у Румунији, приликом примања Велике базјашке повеље за допринос српском песништву, 18. августа 2019. године.